

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. III. Bodini argumenta, quibus Celticæ nomen uni Galliæ convenisse, item Gallos à Græcis, à Gallis verò Germanos ortos esse, probare voluit, cuncta refutantur. simulque aliorum falsæ de ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

Romani distinctè semper, INTER PYRENÆUM ET RHENUM, GALLOS vocitarunt; TRANS RHENUM GERMANOS. quâ de re fufius infra, dicto cap. x, contra quosdam secus sentienteis agam.

Atque hæc CELTARUM in Hispanis, Britannis, Gallis, Germanisque, & Illyriis adpellatio ex vetustissimis Græcorum adducta est monumentis. Ceterum non ex opinione eam, & conjecturâ quâdam Græcos prædictis tribuisse gentibus; sed re verâ proprium hoc, & genuinum, germanumque omnium fuisse nomen atque genus, mox infra quamplurimis, gravissimisque demonstrabo documentis: si primùm Joannis Bodini, hominis Galli, argumenta, quibus uni id Galliaë Celticæ, inter Garumnam Sequanamque amneis comprehensæ, satis speciosè adferit, cuncta refutavero.

10

CAPUT III.

Bodini argumenta, quibus CELTICÆ nomen uni Galliaë convenisse, item Gallos à Græcis, à Gallis verò Germanos ortos esse, probare voluit, cuncta refutantur. simulque aliorum falsæ de Germanorum origine opiniones convelluntur.

HActenus, sub uno CELTICÆ vocabulo quinque antiquitus comprehensas fuisse ingenteis terras, *Illyricum, Germaniam, Galliam, Hispaniam, insulasque Britannicas*, ex antiquissimis deduxi scriptorum monumentis. Unam ab initio, eisdemque originis incoluisse gentem, antequàm aliis etiam rationibus atque documentis demonstrarem; refutanda primùm videtur transversa quorundam, ac nimium falsa opinio, qui unam inter Pyrenæum ac Rhenum Galliam antiquis mortalibus CELTICAM vocitatam, unamque hanc terram CELTARUM primævam sustinuisse gentem, atque ab hac in duas proximas terras, hinc Germaniam, illinc Hispaniam primos cultores missos, cum ipsi arbitrati, tum aliis idem pluribus persuadere argumentis atque iudiciis conati sunt. Omnium verò horum nugas atque deliramenta persequi, haud mei est instituti. ea tantùm indicasse, quæ speciem aliquam veri præ se ferant, hoc loco sufficiet. In his igitur vel princeps omnium Joannes Bodinus, homo Franco-gallus, indulgentiâ magis, quàm iudicio usus mihi videtur in methodo suâ historiarum, dum Germanos à Gallis, Gallos à Græcis originem duxisse, pluribus ostendere argumentis, vanis, fabulosis, atque falsis laboravit. Hanc ejus opinionem, quia jam plus nimio apud nonnullos ejus populareis evaluisse video, diligentiore paullo trutinâ examinandam existimo. Primùm ergo Gallos à Græcis fuisse ortos, inde probare se posse confidit, quia innumera in Franco-gallorum nunc lingvâ vocabula sunt Græca; quæ primos Gallicæ gentis conditores ex Græciâ unâ secum attulisse credidit. Quod equidem argumentum valdè ego arbitror esse vanum atque inane. quidpe si primi conditores Gallorum gentis fuere Græci; cur non vernaculam Galli retinere lingvam Græcam? quemadmodum in Asia juxta ac Europæ regionibus, longè 40 latèque patentibus, item in Africaë maritimis locis factum esse scimus. item, quomodò lingva Græca in primis Gallis ita abolita, uti pauca solum vocabula postea superfuerint? item, unde nova illa lingva, à Græcâ prorsus diversa; quæ Gallica, & Celtica passim auctoribus adpellatur? Ab aliis, dixeris, populis; qui aut ante Græcorum adventum in Galliâ fuere, aut postmodò supervenerunt. At horum utrumque absurdissimum. etenim, si jam antea alii heic fuerunt tantâ multitudine mortales, uti novorum postea advenarum lingva prævalere nequiverit: certè nequidquam Gallos, primos Galliaë cultores, à Græcis originem duxisse contendas; sed Græcos potiùs ad primos illos pervenisse adfirmandum. quod à Phocensibus, ac Rhodiis postea factum scimus. Sin verò post Græcos alii supervenere coloni, tantâ multitudine, uti lingva eorum evaluatorit: hi profectò primi fuerunt Galli, non verò Græci illi. Verùm Græca vocabula quâ ratione, item per quos mortales, & quando primùm Galliaë fuerint invecta, facile à Græcis juxta ac Latinis rerum scriptoribus discere poterat Bodinus. Nempe prædicti Phocenses, coloniâ in Galliam deductâ, opidoque ad mare internum Massiliâ condito, lingvam simul intulerunt; Romæ Tarquinio Prisco regnante: id est, circa annum mundi **MCCCCLIII**. Unde Strabo, libr. **IV**, de Massiliensibus simul atque Gallis in hunc modum prodidit: *Ἐξημερησίων δὲ αἰεὶ τῶν ὑπερχημένων βαρβάρων, καὶ αὐτῶν ἡ πλεμὴν τετραμμένων ἤδη πρὸς πολιτείας καὶ γεωργίας, ὡς αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ὀππικεῖσαν, εἰδὲ αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς συμβαίνοι αὐτῶν καὶ λεχθέντα ποσότητι σακθῆ. δηλοῖ δὲ τὰ καθι-*

- τῶν καθεστῶτων ἰσῶνί· πῆλεις γὰρ οἱ χαρμίεις πρὸς τὸ λέγειν ἀρέσονται καὶ φιλοσοφεῖν· ὡςθ' ἡ πόλις μικρῶ
 μὲν περὶ τῶν βαρβάρων αἰετοῦ παρδευτήριον, καὶ φιλέλληνας· καίτοι δὲ αἱ τῆς Γαλατίας, ὡς τε καὶ τὰ
 συμβέλλουσι Ἑλλωιστὶ γράφει· ἐν ἧ τῶ παρόντι καὶ τῆς γυναικῶν τῆς ῥαμῶν πείθειαν, αἰτ' ἔεις Ἀθη-
 νῶν δόξηριαι, ἐκείνους φοιτῶν, φιλομαθῆς ὄντας· ὁρῶντες ἢ τῆς τῆς Γαλατίας, καὶ ἄμα εἰρῶν ἀροῖες,
 πῶ ὁλοῦ ἀσῶμοι πρὸς τῆς πῆλεις ἀπῆθεντα βίαις, ἔ καὶ ἀνδρα μόνον, ἀλλὰ καὶ δημοσίαι· σοφιστῆς
 γοῦν ἀπῆθεντα τῆς ῥαμῶν ἰδῶν, τῆς ἢ αἰ πόλις κωνή μιδοῦ ῥαμῶν, καθάπερ καὶ ἰατρῆς. Hoc est: *Quum
 autem barbari, supra eos siti, subinde mansueverent, & pro bello civilia jam studia agrorumq. cul-
 tum amplecterentur, quia Romanorum imperio subiecti; ne harum quidem rerum studio postmo-
 dum apud Massiliensium tantum loci fuit. Idque prasens ejus urbis status indicat. nam qui paullo*
 10 *elegantiores ibi sunt homines, iise ad dicendum philosophandumq. conferunt. Atque ideo urbs ea
 paullo ante quidem barbaris, loco ludi literarii, patefacta fuit, & Gracarum literarum studiosos
 reddidit Gallos: ut contractuum quoque formulas Græcè conscriberent. nunc verò nobilissimis et-
 iam Romanorum persuasis, ut studiorum causâ pro Atheniensi peregrinatione Massiliensem ample-
 ctantur. quos quum videant Galli, quia in pace vivitur; ipsi quoque lubentes otium huic vita in-
 stituto impendant; non modo privatim, sed & publicè. nam prater sophistas, qui privatis sum-
 ptibus eò commeant; publicis etiam civitatum stipendiis cum sophistâ, tum medici illic aluntur.
 Atque huc faciunt Cæsaris quoque verba, in commentario belli Gallici sexto; ubi de
 druidibus Gallia loquens, Magnum ibi, inquit, numerum versuum ediscere dicuntur. itaque
 nonnulli annos vicosos in disciplinâ permanent. neque fas esse existimant, ea literis mandare;*
 20 *quum in reliquis ferè rebus publicis, privatisque rationibus, Græcis literis utantur. Hinc etiam
 in castris Helvetiorum, ut idem Cæsar auctor est in comment. 1, tabula reperta sunt literis
 Græcis confecta; in quibus nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exisset eorum, qui
 arma ferre possent; & item separatim pueri, senis, mulieresque. Neque verò est, quòd ex quo-
 rumdam nimis immaturâ interpretatione intelligas, Græcis tantum literis, id est, litera-
 rum figuris, sive characteribus usos fuisse Gallos: non autem ipsâ linguâ, aut sermone Græ-
 cō παρδευτήριον Gallis aperuisse Massiliensium, tradit Strabo; in quo non Gallicâ, sed Græ-
 câ linguâ, Massiliensium professores philosophiam ac medicinam docuerunt, simul Ro-
 manorum, simul Gallorum juventutem. Quin jam antea in eodem παρδευτήριον conscri-
 bere didicisse, ait idem auctor, Gallos συμβόλαια sua Ἑλλωιστῶν, id est, Græcè, Ἑλλωικῆ γλώτ-
 30 *τη, Græcâ linguâ; non verò Ἑλλωιστῶν γράμμασι, σοικῆσι. ἢ χαρμῶνσι, Græcis literarum fi-
 guris, elementis, sive characteribus. Magna verò, ac mira profectò res fuerit, Gallos ob ele-
 mentorum in scripturâ similitudinem φιλέλληνας fuisse redditos. At Straboni mens in di-
 ctis verbis quæ fuerit, liquidius patet, quàm uti pluribus illustrari egeat. Si cui tamen ani-
 mus etiamnum agitur ambiguus, iudiciumque aliquanto est tardius; Luciani, ecce, eâ de
 re disertissimis accipiat verbis testimonium. hic quidpe in eo, quem de Hercule Gallico
 conscripsit, sermone, postquam peregrinam Herculis imaginem in Galliâ se conspexisse
 narravit; ταῦτ' ἐγὼ ῥαμῶν, inquit, ἴπτι πολὺ εἰσηκῆν ὁρῶν, καὶ θαυμάζων, καὶ δόξων, καὶ ἀνακλιῶν.
 κελ πρὸς δὲ πρὸς πρὸς ὡς, ἐκ ἀπῆθεντα πῆ Ἑλλωιστῶν, πῆ ἡμέτερα, ὡς εἰδῆξεν, ἀκρῶς Ἑλλωιστῶν ἀφῆς, φιλοσο-
 φῶν, οἰμῶν, πῆ ἐπιχῶμα. Ἐγὼ σοι, ἰφῆ, ὡς εἶνε, λύσω τῆ γράφῆς τὸ αἰνῆμα. Id est: Hæc ego quum,
 40 *diutius assistens, contemplatus essem, admirans, hesitans, indignans: Gallus quidam, qui proprius
 adstabat, nostratium literarum haud indoctus (id quod declaravit, quum Græcam linguam exactè
 loqueretur; philosophus, opinor, ex eo genere, quod apud illos est) Ego tibi, inquit, ô hospes, pictu-
 ra istius anigma explicabo. En, Lucianus ait, se reperisse in Galliâ hominem, φιλοσοφῶν πῆ
 ἐπιχῶμα, ἐκ ἀπῆθεντα πῆ Ἑλλωιστῶν, ἀκρῶς πῆ Ἑλλωιστῶν ἀφῆς. id est; philosophum
 Gallum, ex druidum genere, Gracarum literarum non indoctum, Græcam linguam absolutè & ex-
 actè loquentem. An verò heic quoque liberit ex vocabulo φωνῆν, sonum solummodò vocis
 Græcæ intelligere; quæ jam interpretatio multo etiam remotior erit, quàm illa de σο-
 κῆσι, sive γράμμασι: an verò ipsam linguam, sive sermonem Græcum? In illum ne temerè
 te projecias errorem; palam atque manifestò occurrit ipse Lucianus, in principio sermonis,
 50 *τὸν Ἑρακλῆα, inquit, ἐκ κελ πῆ ὄγκοινο ὀνομαζῶσι, φωνῆ ἐπιχῶμα. id est; Herculem Galli O-
 gmiu adpellant, linguâ patriâ. Distingvit itaque satis apertè inter φωνῶν Ἑλλωικῶν, & φωνῶν
 κελ πῆ. id est, inter sermonem Græcum, & sermonem Gallicum: quâ significatione vox
 ista φωνῆ apud alios quoque auctores haud raro in usu est. At ne fabulam de Hercule Gal-
 lico, ut pleraque in aliis sermonibus ac dialogis, narrare tibi Lucianum opineris; in dialo-
 go, quem bis accuatum inscripsit, in Italiam se atque Galliam pervenisse testatur. De cete-
 ro, neque illud distæ sententia repugnat, quod indocti isti rerumque omnium imperiti
 homines ex Cæsaris comment. v obijciunt; quia epistolam Cæsar ad Q. Ciceronem, in
 Nervii hibernantem, atque tunc à Nervii circumfessum, Græcis conscriptam literis mi-
 fit;****

fit; ne, interceptâ epistolâ, sua ab hostibus cognoscerentur consilia; ideò colligi hinc posse, Gallos non Græcâ usos lingvâ, sed Græcarum literarum figuris tantum. Nervii quippe, Germanicæ originis gens, extra Celticam (mediam universæ Galliæ Comata partem hoc nomine adpellat Cæsar) in extremis prope, versùs septemtriones, Belgicæ Galliæ finibus positi, barbaris etiam tunc, ac Germanicis omnino agebant moribus: de quibus Tacitus, in libro de Germaniâ, *Literarum*, inquit, *secreta viri pariter ac femina ignorant*. Quapropter facilè Cæsar consilia sua, dum Græcis conscriberet literis, id est, lingvâ Græcâ, celare eos potuit. Nec item obstat, quòd Cæsar, in comment. 1, per interpreteis cum Divitiaco, Æduorum principe, colloquutus est; quum tamen Græcè optimè sciret Cæsar. nam hodiè etiam per omnem ferè Europam vel in quovis vico scitur Latina lingua: interim tamen principes reperiuntur haud rarò viri, gentiumque reges, qui loqui eandem rudes, ac prorsus ignari.

At tam communis, per reliquam Galliam, quum fuerit publicè privatimque lingvæ Græcæ usus; nihil mirum, si multa vocabula Græca in Gallicum transferint sermonem: quorum pauca quædam ad hoc usque tempus in eadem regione manent. Bodinum verò hæc Græcorum vocabulorum in Galliâ origo latere minimè potuit: quando ipsèmet Mafiliensium in eodem libro allegat exemplum: modò rectè atque ingenuè, citra omnem adfectum & indulgentiam, de rei veritate judicare voluisset. Ipsorum Gallorum originem si ego non à Græcis demum, sed inde ab ipsius N O A C H I usque ævo, & urbis Babylonicæ ædificatione, mox infrâ deduxero; majorem Francogallos mihi debituros gratiam, ob indicatam gentis veram antiquitatem, spero, quàm suo Bodino.

Cetera ejus argumenta atque testimonia, quibus unam Galliam ab initio antiquissimis scriptoribus *CELTICAM* fuisse adpellatam, unosq; Gallos *CELTAS*, probare conatur, ex eadem sunt officinâ, æquèvana, æquè irrita. Primum est hujusmodi: *Celtarum adpellatio ab Homero ac Pindaro semper usurpatur pro equitibus: Galli autem equitatu omnium suè præstantissimi*. Horum ego neutrum concedo. κέλτης ἵππων equidem Homerus vocavit equum desultorium; & eadem significatione simpliciter κέλτης Pindarus, Herodotus, & alii: Homerus etiam κελητίων dixit pro eo, quod est equo desultorio vehi, vel equum desultorium agere. at κέλτης adpellari ipsos sutores, sive equiteis, apud nullum reperiri auctorem antiquum. Quare divinatione lubricâ ac fallaci conjicere de hoc Bodinus potuit; pro vero addeverare numquàm sanè debuit. magnum quidpe discrimen inter equum & equitem. nec vocalis η, quum sit naturâ longa, tam facilè in voce κέλτης contrahi potuit, uti inde fieret κέλτης. At Cæsar, in initio mox commentariorum de bello Gallico, non Græco vocabulo, sed ipsorum Gallorum lingvâ *Celtas* dictos fuisse testatur: cui adsentitur Pausanias, in Atticis; ut infrâ videbimus. Primum igitur hoc Bodini jam apertè falsum. Alterum illud tali iterum firmat argumento: *Quia, quum à veteribus Mauri laudentur, quòd equitatu longè præstarent: & Annibali de Romanis illustres victorias peperissent: præstantior tamen fuit Gallorum equitatus*. Hoc iterum uno atque altero, satis levi, confirmat exemplo, ex Hirtii ac Plutarchi monumentis deducto. Hirtius, in libro de bello Africo, *Accidit*, inquit, *res incredibile, ut equites minùs xxx Galli, Maurorum equitum duo millia fugarent*. item de bello Hispaniensi: *Quum magnâ manu parvas Casarianorum copias Afranius aggredere; celeriter se Galli equites expediunt, & prælio commisso, magnum hostium numerum pauci sustinere. Quinetiam*, inquit Bodinus, *Plutarchus in Antonio scribit, Parthos non aliter coërceri, aut frangi potuisse, quàm Gallorum equitatu, quum exercitus Antonii undique premeretur*. Ad primum quod attinet; magna heic certè xxx equitum Gallorum virtus atque præstantia, summis laudibus dignissima. verùm una hirundo haud facit ver. neque hoc factum Gallorum puto singulare. historias si scruteris, veteres juxtâ ac novas; par facinus fortè in aliâ quoque gente reperias: quam tamen, ob unum alterumve tale exemplum, omnium totius terrarum orbis gentium præstantissimam haud temerè dixeris. In bello iterum Hispaniensi quòd forteis sese gesserint Galli equites, id parum confirmat, Gallos omnium fuisse equitatu præstantissimos. duæ quidpe actiones non faciunt habitum. Multo sanè plura attulisse oportuit Bodinum exempla, si rem tam magnam, hæcenusque inauditam credere nos voluisset. Tertium certè ad Gallos pertinere haud arbitror. etenim Plutarchus equiteis istos, in exercitu Antonii, non γάλατος adpellat, sed κέλτης, unâ cum Appiano. quò vocabulo Græcos scriptores tam Germanos, quàm Gallos, promiscuè adfexisse, suprâ ostensum est. heic verò Plutarchum non Gallos, sed Germanos Batavos intellexisse, haud dubitem. namque Batavorum equitum tanta fuit virtus atque præstantia, uti, postquàm in Romanorum pervenerunt notitiam simul atque amicitiam, perpetuò deinde Jul, Cæsar, Octav.

Augu-

Augustus, M. Antonius, & alii post hos Romanorum duces in exercitibus suis duxerint; quod suo loco latius ostendetur. At verò testimoniis niti si juvat; unum ego ipsius Cæsaris de Gallorum equitatu iudicium contra Bodinum adduxerim. Belli Gallici comment. II, Equites, inquit, Treveri; quorum inter Gallos virtutis opinio est singularis. & luculentius comment. V, de iisdem Treveris: *Hæc civitas longè plurimum totius Gallia equitatu valet.* En, Treveri totius Gallia equitatu longè præstantissimi. qui tamen non Galli, sed Germani origine; ut suo loco monstrabitur. quam equidem equestrem disciplinam atque virtutem ex Germaniâ olim in Galliam secum abvexerant. Strabo, lib. IV, de Gallis: *Εἰς ἰσθμὸν τῆς μαχητῆς πάντες τῆ φύσεως, κρείττους δὲ ἰσθμῶν, ἢ περὶ αὐτῶν καὶ ἐστὶν Ἑσπερίοις τῆ ἰσθμῶν ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν.* 10 *αὐτῶν δὲ οἱ περὶ ἰσθμῶν καὶ περὶ αὐτῶν μαχητῶν.* id est: *Naturâ equidem omnes sunt pugnaces: equitatu tamen, quam peditatu, meliores. & optimam equitatus sui partem Romani ab his habent. quo verò magis ad septentrionem & Oceanum vergunt, eo sunt bellicosiores.* Hæc de Treveris ac Batavis, gentibus Germanicis, Gallia solum incolentibus, intelligenda, ex supradictis liquet; magisque liquebit infra in Batavorum explicatione. Plutarchus in Crasso, item Appianus in Syriacis, & Civilium II, tradunt, Jul. Cæsarem P. Crassum cum CIO equitibus è Galliâ in Syriam ad patrem M. Crassum misisse: qui egregia inibi adversus Parthos facinora ediderunt. Quum Cæsar ipse Treveros totius Gallia equitatu longè præstantissimos prædicet; Batavosque Germanos equiteis semper in suo exercitu duxerit: quis dubitet, illos quoque equiteis, ad Crassum missos, ex iisdem fuisse nationibus? nam optimos eum 20 voluisse mittere, certum est. Sanè, Germanos Gallis equitatu fuisse præstantiores, vel uni, post Batavos, indicio esse possunt Tencteri; de quibus Tacitus, in libro de Germaniâ, ista prædicat: *Tencteri, super solitum bellorum decus, equestris disciplina arte præcellunt. Sic insituerem majores; posteri imitantur. hi lusus infantium, hac juvenum amulatio, perseverant senes. inter familiam, & penates, & jura successionum, equi traduntur. excipit filius, non, ut cetera, maximus natus, sed prout ferox bello, & melior.* Huc illud videtur spectare Herodiani, lib. VII, de Maximino imperatore: *καὶ Γερμανῶν ἰσθμῶν μέγα τὴν πλῆθὸς ἐπήγατο συμμαχίας. ἐκείνους γὰρ μάλιστα περὶ ἰσθμῶν, ἢ ἐκδέχωνται τῶν πολεμίων πρῶτας ἐμβολὰς, θυμοειδῆς ὄντες, καὶ ἄτολμοι ἐν ἀρχῇ μάχης.* Hoc est: *Germanorum etiam equitum magnam multitudinem secum ducebat. quos præcipuè hostibus opponere solebat, ut primos impetus exciperent; feroces, audacesque initio* 30 *pugna viri.* Sed Celtarum nomen antiquissimum esse, supra ostensum est: Græcis jam tunc auditum, usurpatumque, quum de Gallici equitatus præstantiâ vixdum quidquam iis compertum esset. Vetusissimis autem temporibus præstantissimi equites Græcis habiti sunt Thessali: quorum inventum etiam crediderunt, *pugnare ex equo.*

Aliud argumentum Bodinus subjicit hujusmodi: *Cæsar, quum Gallos in tres ordines distribueret, druides, equites, & agricolas; equitibus tribuit disciplinam militarem.* Hoc sanè quantum equitatu Gallorum præstantiam probare possit, haud equidem video: ni fortè omnem Gallorum militiam in equitatu fuisse intelligas. quod, ut planè absurdum, pluribus refelli non eget. Cæsaris verba, in comment. belli Gallici VI, hæc sunt: *In omni Gallia eorum hominum, qui aliquo sunt numero atque honore, genera sunt duo: nam plebs penè servorum* 40 *habetur loco; que per se nihil audet, & nulli adhibetur consilio.* & mox: *De his duobus generibus alterum est druidum, alterum equitum.* & infra, explicato druidum genere: *Alterum genus est equitum. II, quum est usus, & aliquod bellum incidit, omnes in bello versantur.* Omnem Gallia populum in tria distribuit Cæsar genera; quorum unum fuit druidum, alterum equitum, tertium plebis. Equitum heic vocabulum civile magis esse censeo, quàm militare: quemadmodum omnis populus Romanus in patricios, equites, ac plebem distinctus fuit. nos Gallorum antiquum populum sic Germanicè distinxerimus: *Der geistliche oder der pfaffen stand, der ritter stand, und der gemeine pöbel.* Sub equitum vocabulo peditibus quoque milites comprehendi Cæsari, quis dubitet? alioquin omnem Gallorum militiam solo, ut antè dictum, equitatu constituisse credendum foret: quod opidò quàm absurdum, & Cæsaris 50 aliorumque narrationibus maximè contrarium. Sed ab his argumentis, satis levibus atque vanis, ad maximum tandem transgreditur Bodinus argumentum, his verbis inclusum: *Quoniam Celtarum appellatio multorum communis videbatur, Cæsar initio libri primi Celtas eos verè ac propriè dici tradit, qui inter Sequanam & Garumnam continentur: qui à Latinis Galli, suâ autem lingua Celta vocarentur.* Ab his igitur inter Sequanam ac Garumnam Celtis omnem reliquos Celtas, cum in ipsâ Galliâ primùm, tum postmodum in Hispaniâ, Britanniâ, Germaniâ, Italiâ, Græciâ, Asiâ, & extremâ quoque Scythiâ, ortos Bodinus adfirmat. Verùm Cæsari an tutò fatis hac in re fides haberi possit, equidem haud parum dubito. De negligentia in conscribendis commentariis rectè eum reprehendisse Asinium Pol-

lionem, innumeris hodiè convinci potest argumentis. Quare etiam haud injurià apud Strabonem, super Rheni ostiis ab Afinio Quadrato, & super magnitudine Arduennæ silvæ ab ipso Strabone redarguitur. Neque verò GALLORUM vocabulum Latinum erat; sed Celticum: ut suo loco ostenderetur. Aquitani etiam *Armorici* sibi ipsis dicti fuere, teste Plinio, lib. IV, cap. XVII, Celtico itidem vocabulo, quia oceanum attingebant; ut auctor est ipse Cæsar in comment. VII: unde Ἀκραιῖτις, & Παρωικαῖτις, ac Παρωικαῖτιος Græci eos dixere; & Romani eadem ratione *Aquitanos*. Armoricorum tractum ad fretum usque Gallicum pertinuisse, patet ex Notitiâ imperii. Hi igitur quum in Aquitaniâ quoque & in Belgicâ fuerint; cur nomen eorum Cæsar, comment. V & VI, & huncsequutus Hirtius comment. VII, in eâ tantum Galliæ parte posuerunt, quæ nunc vulgò *Britannia minor* vocatur? Certè nullâ aliâ de causâ, nisi quòd fines Armoricorum Cæsari parum comperti. Omne Galliæ litus ad oceanum, ex septemtrionibus in occasum, ad Hispaniam usque, populos tenuisse, quibus nomen commune ab ipso oceano, quem illi *more* Celticò dixere vocabulo, ARMORICI fuit, partim ex Plinio & Notitiâ imperii, ut antè dictum, partim ex ipso Cæsare, & Hirtio, haud obscurè colligitur. nihilo minùs tamen Cæsar *Armoricam* suam, *Aquitaniam* Latinè dictam, inter Garumnam amnem, ac Pyrenæos monteis conclusit, summo errore: eandemque, majorem etiam per errorem, in comment. VII, ex regionum latitudine in tertiâ parte Galliæ existimavit: quum vix nonam occupet. Veram Armoricam, sive Aquitaniam, à Pyrenæis jugis ad Germanicum usque oceanum, tertiam implese partem rectiùs dixisset. In Armoricorum igitur finibus defignandis quia tam enormiter sefellit, quid ei de Celtis credam? Sanè si rectè ac verè tertiam Galliæ suæ partem solam genuinos atque germanos incolere Celtas ipse tradidit; cur filius ejus postea Augustus Celtarum nomen uni tribuit Galliæ Braccatæ, id est, Narbonensi provinciæ; ut auctor est Strabo, sub initium libri IV? nisi, quòd ne ipse quidem patri fidem habuisse videatur, meliori ex longinquâ consuetudine edoctus experienciâ. Strabo certè, in prædicto libro, ταῦτα μὲν, inquit, ὑπὲρ τῶν νημορῶν τῶν Ναρβωνίνων Πικραγίτων ἐλέγομεθα, ἃς οἱ πρῶτον ΚΕΛΤΑΣ ὠνόμαζον. ὁπότε τῶν δὲ οἰκιστῶν τῶν σύμπαντων Γαλατίας Κελτὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσεγορευθῆναι, ἀλλὰ τῶν Πικραγίτων ἢ καὶ προσλαβόντων πρὸς τῆν καὶ τῶν Μαοαλιωτῶν, ἀλλὰ τὸ πλεσιόχωρον. hoc est: *Hæc diximus de Gallis, qui Narbonensem provinciam incolunt; quos præci CELTAS adpellarunt. ab his verò arbitrò & universos Gallos ab Græcis Celtas fuisse dictos, ob gentis claritatem: vel Massiliensibus, ob vicinitatem, aliquid momenti ad id conferentibus.* Hæc profectò haud temerè Strabo contra Cæsaris auctoritatem; ni certioribus nifus fuisset documentis, atque auctoritatibus. Eadem tradidit, paullo ante Strabonem, Diodorus Siculus, in lib. V; Celticam super Massiliam inter Alpeis ac Pyrenæos extendens monteis; ulterioribus Galliæ vocabulo relictis. Ipse ego Strabonis opinionem quammaximè accedo; qui à primis Massiliensibus nomen Celtarum Græcis traditum arbitrat. Nam Phocensium ἀποικιστῶν, ut primùm in Galliam navibus pervenerunt; de adpulsu suo ad hanc terram, de proximis ejus incolis, & de coloniâ Massiliâ, inibi conditâ, haud dubiè Phocenseis certiores fecerunt: unde nomen id mox ad omnes reliquos Græcos permanavit. Posteriori verò tempore, eandem Celtarum gentem, non modò per omnem Galliam, sed in Hispaniam quoque (in quâ iidem Phocenses, qui jam Massilienses dicebantur, Emporias opidum condidere) atque Germaniam extendi compertum est. Hinc Herodotus mox, cxx annis post conditam Massiliam, quamvis confusè, & parum exactè, tamen ad Pyrenæos simul monteis, & Istrum amnem profert Celtarum vocabulum: quorum hic in Germania est; illi inter Galliam & Hispaniam. Verùm tamen, fidem Cæsari circa Celtarum nomen abrogari omnem si nolimus; concedamus, eos populos, qui Sequanam inter ac Garumnam incoluerunt, solos ipsorum lingvâ vocatos fuisse Cæsaris ætate *Celtas*, at quid inde sequetur? ab his scilicet omneis ceteras gentes Celticas, cum in reliquâ Galliâ, tum in Hispaniâ, Britannâ, atque Germaniâ, originem duxisse. Haud necessario, opinor, nec satis firmo argumento. Quin hoc magis credibile: postquam reliquæ Celtarum nationes à communi, latèque ac longè patenti vocabulo, in alia magis propria transferunt nomina; prout magnum illud σύστημα in plura, ut infra ostendetur, imperia disjectum: solos inter Garumnam Sequanamque incolentis populos præscam Celtarum adpellationem retinuisse. At ego, si in treis partes Galliam Comatam, ut descripsit Cæsar, divisam fuisse credere fas est, certum quidem mediam habuisse partem nomen concesserim; Cæsari id verò minus probè cognitum putârim: pro quo commune omnium Celtarum vocabulum usurpavit. Hoc non minus reliquæ, inter oceanum & internum mare, item inter Pyrenæum ac Rhenum, Galliæ convenisse, quàm mediæ ejus parti, Sequanam inter & Garumnam;

nam; ostendit manifestissimo indicio Augustus imperator, Celticam statuens, quæ Braccata Gallia, & Narbonensis provincia Romanis dicta. In Cæsar's sanè commentariis innumeri sunt hujusmodi errores: in quibus non pauci docti viri hæcenus hæsitaverunt; ego verò, Deo benè juvante, suo tempore ac loco, latiùs explicare eos conabor. in præsens, magnum illud Bodini ex Cæsar's auctoritate adductum argumentum convulsisse, sufficiat.

Post hoc, alia adfert, haud minùs insulsa, atque inepta. Quos Polybius, inquit, Celtas, Livius ubique Gallos adpellat. item: Vbiq; Latini Gallos adpellant, quos Græci κελτῆς in eadem rerum gestarum narratione. nam Livius lib. XLVIIII fatetur, Gallos (non Cimbricos, aut Germanos, aut Tuiscones adpellat; quos à Gallis semper distingvit) Italiam, Illyricum, Pannoniam, 10 Græciam, Macedoniam, Thraciam, Asiam, suis coloniis illustrasse: ubi verò de Germanis scribit, gentili eos adpellatione complectitur. Quid mirum, si Livius, alique pariter Latini scriptores, Gallorum nomini adscripserunt, quæ à Gallis gesta sunt? quid item mirum, si, quos Latini Gallos, hos κελτῆς vocet cum aliis Græcis Polybius? quando κελτῶν vocabulum generalius tam Gallis, quàm Germanis à Græcis tributum. quid denique mirum, si Germanos Livius non adpellavit Gallos? Hæc igitur cuncta nimium futilia. Aliud videamus jam multo maximum, ut ei videret, ex Athenæo productum: qui in convivio Celtarum, tum in convivio Germanorum, Γερμανῶν, & κελτῶν accommodatè, ac propriè adpellationibus distingvit. Ita equidem distingvit Athenæus; & cum Athenæo Plutarchus in Cæsar'e, & Crasso: Strabo item lib. I, IV, & VII. at cur accommodatùs ac magis propriè Athenæus, Plutar- 20 chus, & Strabo, quàm Dio, Appianus, & Laertius, qui è diverso diversissimè, ut superiori capite dictum, γαλάτας Gallos, κελτῆς vocant Germanos? Haud peior certè horum debebat esse auctoritas atque fides, quàm illorum; nisi iudice Bodino. Scilicet promiscuè, ut antè dictum, Græci κελτῶν vocabulum usurparunt; aliàs Gallos à Germanis, aliàs Germanos à Gallis eodem distingvientes. Atque hæc maxima Bodini sunt argumenta, quibus, Celtarum nomen unis Gallis à veteribus tributum scriptoribus, probare contendit.

Nunc ea etiam videamus, quibus migrationes Gallorum in Germaniam, cultoribus vacuum, demonstrare nititur. Gallorum vocabulum tunc Celtis contigisse ait, quum, orbem terrarum peragrantes, mutuò sese interrogarent, Οὐ μὴν οὐκ; id est, Quò proficiscimur? ex quo Ουαλλones adpellatos; quos Latini, per G efferentes, Gallos dixerint. Equidem 30 ego miror, virum cetera doctissimum, ac perspicacissimum, suæ ipsius lingvæ tam ignarum fuisse, uti nesciverit, tres istæ voces originem unde ceperint. Merè Latinas esse ou, & nous, ab ubi & nos depravatas, ut pleraque lingvæ Gallicæ vocabula, nemo, Latini pariter Gallicique sermonis peritus, umquàm negaverit. Latinam autem lingvam tum demum Gallia invecam fuisse, quum Romani arma simul atque imperium intulissent: non verò multis sæculis antè, quum primi ex Gallia populi in exteris proficiscerentur terras; quis vel mediocriter in veteri historià versatus ignorat? Hoc igitur jam satis absurdum. Celticum vocabulum esse GALLI, à Celticà voce gallen (quæ hodièque, alià tantum dialecto wallen, Germanis in usu est, pro iter facere) jam olim deductum, infra ostendam.

Porro Bodinus Germaniæ regionem, quæ nunc patrio vocabulo dicitur Westfalen, ab 40 initio vocatam fuisse ait Westwalliam, à Wallis, id est, à Gallis, antiquissimis temporibus eò transgressis. nam eadem ratione Northwalliam, Sudwalliam, & Cornwalliam, Britannia regionem, fuisse nuncupatas. Ad Britannia ista nomina in præsens nihil respondeo. de unà mihi agitur heic Germanià. In hac miserè Bodinum errore implicitum multiplici, omnino existimo. Vocem west Germanis occidentis regionem significare, ne ipse quidem negat Bodinus. Quæro igitur; si ex Gallia trans Rhenum ad orientem versus Galli coloniam deduxerit; cur non eam potiùs Oostwalliam, id est, Galliam orientalem, adpellaverunt, quàm occidentalem? item: si jam inde à primis Gallorum trans Rhenum migrationibus nomen Westwallie in Germanià, ad hoc usque tempus, viguit: quomodo omnes pariter Romanos, præsidia ac magnos exercitus in hac terrà habentis (in quæ etiam Quintil- 50 Varus cum tribus legionibus cæsus fuit) latere id perpetuò potuit? Nugæ certè istæ sunt, & logi meri. Terram hanc non Westwallen, sed Westfalen incolis dici, nomenque habere à pullo equino, quem falen Saxones adpellant; satis omnibus exploratum est Germanis. At ridiculas Bodini etymologias, in quibus non modò Germanicæ atque Italicæ, sed suæ quoque lingvæ opidò quàm rudem sese ostendit, persequi hoc loco, haud perinde lubido est.

Ceterum, in probandis Gallorum in Germaniam migrationibus, Rutenos, Germaniæ populos, à Rutenis Gallis originem traxisse adseverat. Heic quoque multifarium ejus errorem mirari liceat. Primum, nulli sunt, nec umquàm fuere in Germanià Ruteni. qui ve-

rò vulgo Latinorum hodiè dicuntur in Polonico imperio Ruteni, Slavici generis populi, verna culà sunt *Rufacy*; Germanis, *Russen*, *Rüssen*, & *Reussen*; id est, Latine vocabulum si formes, *Ruffii*. hos à Rutenis, Gallia apud Cæsarem populis, originem cepisse, cum imperitorum credere vulgo, tam indignum est, quàm quod indignissimum. nullà quidpe heic ratione, nullo argumento, nisi solà vocabuli levi conjecturà, niti datur. quam equidem conjecturam ineptissimam, tamquàm pro valido migrationis Gallorum argumento, vir gravis adferre minimè debuit. Eadem est conditio *Carnorum*, quos à *Carnutibus Gallis*, & item *Langobardorum*, quos à *Langonibus* & *Baris* ortos adferit: quum Bardorum nulla umquam fuerit gens; quod nimis temerè credidit Bodinus Pompejo Festo, meliori grammatico, quàm geographo aut historico. Quos verò *Langones* vocat Bodinus, prisicis sæculis 10 dicti fuere *Lingones*: à quo postmodum *Langres* corrupta vox nata; ut à *Linguadoca*, *Languedoc*. quod ille planè ignoravit; aut saltem dissimulavit. At quinam Galli, quibus temporibus, in quas Germaniæ parteis olim migraverint, pluribus infra ostendam. In vacuas immigravisse terras, quod ait Bodinus, heic cummaximè nego: negavitque ante me Jul. Cæsar, & item Corn. Tacitus. Cæsar, belli Gallici comment. v 1, *Fuit antea*, inquit, *tempus, quum Germanos Galli virtute superarent, & ultro bella inferrent: ac, propter hominum multitudinem agrique inopiam, trans Rhenum colonias mitterent. itaque ea, que fertilissima sunt, Germaniæ loca, circum Hercyniam silvam, Boji, Celtica gens (sic legendum, pro Volcæ Tectosages, suo loco docebo) occuparunt, atque ibi confederunt. que gens ad hoc tempus iis sedibus se continet; summamque habet justitiæ & bellicæ laudis opinionem. Nunc, quod in eadem inopiâ, 20 egestate, patientiâque Germani permanent, eodem victu, & cultu corporis utuntur: Gallis autem propinquitas, & transmarinarum rerum notitia, multa ad copiam atque usum largitur: paulatim hi assuefacti superari, multisque victi præliis, ne se quidem ipsi cum illis virtute comparant. Cæsarem sequutus Tacitus, in libro de Germaniâ, *Validiores, inquit, olim Gallorum res fuissent, summus auctorum divus Iulius tradit. eoque credibile est, etiam Gallos in Germaniam transgressos. quantulum enim annis obstabat, quo minus, ut quæque gens exvaluerat, occuparet permutaretque sedes, promiscuas adhuc, & nullâ regnorum potentiâ divisas? Igitur inter Hercyniam silvam, Rhenumque & Mænum amnes, Helvetii, ulteriores Boji, Gallica utraque gens, tenuere. Manet adhuc Bojemi nomen; significatque loci veterem memoriam, quamvis mutatis cultoribus. En,* uterque auctor non in vacuos cultoribus Germaniæ agros tradunt pervenisse Gallos pri- 30 mos; sed, bello ac virtute Germanis superatis, agros eorum occupasse. Tarquinio Prisco Romæ regnante id factum, auctor est Livius lib. v. Proinde hoc etiam irritum atque nullum fuerit Bodini argumentum. Alios, ante Bojos atque Helveticos, in Germaniam pervenisse Gallos, si quis pro Bodino adfirmare voluerit; auctorum testimoniis, non vanis somniorum conjecturis, contendat necesse est. Ego, nisi quæ ab idoneis tradita sunt rerum scriptoribus, haud temerè credo.*

De *Henetis*, Paphlagonicâ gente, item de *Cimmeriis*, Tauricæ peninsulæ populis, quod adferit Bodinus, quasi hi Cimbrorum, illi Venedorum in Germaniâ nationum fuerint conditores; meræ sunt fabulæ, ex merâ rerum historiarumque ignorantia natæ: ut suis ostendatur locis. ubi patebit, ne Germanici quidem fuisse generis Venedos. 40

Porrò Bodinus hoc iterum modo argumentatur: *Si Taciti ævo informis fuit terra, (quod tradit ipse Tacitus) aspero cælo, tristis cultu aspectuque Germania, nullis habitata urbibus: qualem fuisse putemus Tarquinio Prisco Romæ regnante, hoc est, ante Tacitum annis circiter octingentis?* Huic argumentationi uti ego respondeam; quæro, qualis fuerit Germania. ccc post Tacitum annis; quum ne tunc quidem ulla, ut infra liquebit, haberet urbes? an tunc etiam cultoribus vacua? Taciti ævo, licet nullis habitaretur urbibus, tamen incolis fuisse copiosissimam, nemo, nisi omnium ejus sæculi historiarum ignarus, temerè negaverit. Solinus, cap. xxxiii; de eadem hac Germaniâ: *Divæ virorum terra, frequens populis numerosis, & immanibus. quò illud etiam referendum Taciti, in libro de Germaniâ: Ipse eorum opinionibus accedo, qui Germania populos, nullis aliarum nationum connubiis infectos, propriam, & sinceram, & tantum sui similem gentem existisse arbitrantur. unde habitus quoque corporum, quamquam in tanto hominum numero, idem omnibus. item postea: Paucissima in tam numerosâ gente adulteria. Tiberium, Augusti auspiciis, unius Sigambrorum gentis, haud ita latos finis incolentis, ccc millia in Galliam traduxisse, infra ostendam. Quòd si tunc sine urbibus, sine opidis, sine castellis, frequentissimi ac numerosissimi potuerunt colere Germani; cur, minus potuisse Tarquinio Prisco Romæ regnante, Bodino credam; causa sanè nulla est.*

Sed finem tandem huic disputationi uti imponam; unum adhuc ejus refellere argumen-

mentum liceat. Complura quia sunt in Galliâ locorum ac fluminum vocabula, Germaniæ locis fluminibusque cognomina; firmum id censet esse debere argumentum, Germanos à Gallis esse ortos; nominaque ista ab his in Germaniam translata. Huic ego sic respondeo: Quum Francos in Galliâ jam olim à Germanis, Rhenum transgressis, ortos, ipse fateatur; quid impedit, quò minus ego credam, loca ista Galliæ fluminaque à Germanis eò transgressis sic fuisse nominata? Ratio certè nulla vetat. mea autem hæc opinio in veritatem propensior.

Atque hæc ferè sunt Bodini argumenta ac testimonia, quibus Gallos suos à Græcis, à Gallis verò Germanos nostros deducere se posse putavit. Aliam homini cetera docto atque sagacis ingenii, historiarumque studium professo, fuisse mentem, omnino ego mihi persvadeo. hæc tamen, veluti in laudem atque gloriam patrii soli, non ex animi iudicio, sed amoris indulgentiâ prodidit. Priscos, primosque Gallos non à Germanis fuisse ortos (quod imperiti ineptique nostratium nonnulli voluere) poterat equidem bonis argumentis negare: Germanos à Gallis derivare, haud erat necessum. Ego, pluribus id convellere, laboris pretium duxi: non quò Bodinum ulciscerer; sed uti meis Germanis veram genuinamque originem vindicarem. Hanc si in æquo cum Gallorum cunabulis posuero; neque ipsorum gloriæ quidquam me detracturum, neque meæ gentis laudi nimium adrogaturum existimo. è diverso, si ejusdem stirpis consanguineos, ac veluti unius uteri fratres adseruero: majorem etiam inter utramque gentem amorem me excitaturum confido. Sed antequàm ad institutum hinc transeam, aliorum quoque falsæ de Germanicarum gentium origine convellantur opiniones.

Commune equidem est rerum scriptoribus vitium, nec *περί τῶν ἑθνῶν*, quod dicitur, ortum; sed jam inde à primis usque sæculis usitatum; uti primordia gentium, quo antiquiora augustioraque adpareant, ridiculis fabularum construunt nugamentis, mendaciisque immanibus. Quod adeò nostris etiam posteriore sæculo placuit Germanis, uti miseri homines, dum nescio quod decus aliunde sibi comparare studuerint; germanam ac domi natam gloriam, ab infestissimis etiam hostibus tributam, & summis laudibus concelebratam, amittere sese non animadverterint. En, magnus inter Romanos auctor Tacitus, cui omnem penè antiquitatis memoriam nostri debent homines; *Ipse eorum, inquit, opinionibus accedo, qui Germaniæ populos, nullis aliarum nationum connubiis infectos, propriam, ac sinceram, & tantum sui similem gentem existisse arbitrantur. unde habitus quoque corporum, quamquàm in tanto hominum numero, idem omnibus: truces & cærulei oculi, rutila comæ, magna corpora, & tantum ad impetum valida.* Et paullo antè: *Ipsos Germanos indigenas crediderim, minimèque aliarum gentium adventibus & hospitibus mixtos.* Hæc hostis terræ Germaniæ, Germanicarum nationum antiquis illis temporibus haud ignarus. At tu tamen, ô infelix externæ gloriæ captator Germane, *Saxones* tuos à Saxonibus, vel *Sacis*, *Cimbros* à Cimæriis, *Misinos* à Mysiis, *Turingos* à Tyragetis, *Cauchos* à Cauconibus, *Frisos* à Phrygiis, aliosque populos nescio unde deducis: nullis aliis documentis inductus, quàm nudâ vocabulorum allusione; omnibus antiquis sacrarum juxtâ ac profanarum historiarum monumentis reclamantibus. Pudeat, pigeatque, animo te non modò patienti ferre, sed cupienti etiam ardentique quærere ignominiam & opprobrium, quod etiam hostis ille Tacitus indignatus est. *Peucini*, inquit, *quos quidam Bastarnas vocant, sermone, cultu, sede, ac domiciliis, ut Germani agunt. sordes omnium & torpor. ceterum, connubiis mixti, nonnihil in Sarmatarum habitum sædantur. Venedi multum ex moribus Sarmatarum traxerunt. nam quidquid inter Peucinos Fennoſq. silvarum ac montium erigitur, latrociniis peverrant.* Hos atque taleis mores tu in vicinâ olim ejusdem generis natione non modò agnoscis, sed etiam probas. &, ut magnum aliquid, citra jus fasque arripis. Speciosius certè ille, &, si non feliciori, digniori tamen mendacio usus, qui, uti Francis suis augustam adsereret originem, Sigambros proavos (à quibus tamen nemo umquàm Francus genus traxit) longâ sæculorum serie, à Trojanâ urbe, nescio quo cum Antenore duce, deduxit, dignum sanè opus (sive Hunibaldus, sive Trithemius auctor) quod igni tradatur. Quamquàm ego non minùs Trithemium id sub Hunibaldi titulo composuisse dubitem, quàm Annum Viterbientem nugas suas sub Berosi nomine. Id maximè indignor, etiam inter doctos viros reperiri, qui non minùs fictitio illi Hunibaldi, quàm falso isti Beroso fidem habere dignentur. Quo factò crassam suam in veteri historiâ ignorantiam, vel pravum insanumque iudicium quàm manifestissimè produnt. quidpe alterutra monumenta falsâ sint necesse est, aut Romanorum Græcorumque, aut Hunibaldi. diversa enim, ac sæpenu- merò maximè inter se pugnantia eisdem temporibus ac locis gesta tradunt. At Romana-

rum historiarum auctores sunt certi, probi, ac maximè idonei, fideque dignissimi. contrà, Hunibaldus iste non modò obscurus, incertus, & meritò prudentissimo cuique suspectus; sed & nugatorius, & pluribus in rebus maximè ridiculus. Apud paullo antiquiores Germanos, literarum planè ignaros, quum nemo res gestas scripto mandare sciverit; omnia illius sæculi finxisse eum necesse est. Valeat igitur ipse, unà cum suo patrono Trithemio. Romanorum, ut gravissimorum hominum, & quorum plerique suarum ætatum res gestas adnotarunt, auctoritas fidesque summa meritò esse debet: præfertim, quum Germanorum, quamvis hostium, virtutem ubique mirentur, ac summis laudibus extollant.

De cetero, eorum heic maximè notanda est parum felix conjectura, qui à Persarum gente Germanos ortos, ex Herodoto se probare posse arbitrantur. scilicet quia huic, in libr. 1, sub Persarum imperio populi recensentur *Γερμανίοι*. quibus equidem duplex hujus sententiæ ratio: primùm, quia multa Persarum, cum in sermone, tum in moribus, ac vivendi ratione, putant Germanis convenire: deinde, quia nomen idem. Ad primum quod attinet; ab unâ origine, unâque & eadem stirpe omnes pariter in universum promanasse orbem terrarum lingvas, nemo facilè negaverit. namque primam illam atque unicam in tertis lingvam, ad urbis Babylonicæ ædificationem, non in totum sublatam, novasque inde lingvas conditas, sed confusam tantùm fuisse, id est, in plura *ἰδιώματα*, ac varias *Ἀλλέλιες* distinctam, ex sacris liquidò patet scriptis. Quamobrem nihil mirum, si diversissimæ, longèque inter se remotissimæ per universum terræ orbem gentes communia habeant etiam nunc nonnulla rerum vocabula. Mores verò si spectes; certè Persarum mores numquàm fuerunt Germanorum moribus tam similes, quin multo similiores fuerint mores Scytharum: à quibus Persarum quoque gentem, haud longè distitam, non nihil eorum traxisse, quid mirum, si quis conjecerit? Nemo tamen Scythas Germanorum conditores temerè adfirmaverit. Hoc igitur primum argumentum, de sermone ac moribus, prorsus invalidum minimèque ducendum. Videamus alterum. Originem gentis nostræ qui ex Herodoti vocabulo *Γερμανίοι* ostendere volunt; præter vocabulum hoc, nihil in Herodoto legisse mihi videntur. quis namque geographiæ, historiæque veteris tam rudis atque ignarus, quin vel primo statim intuitu perspiciat, *Γερμανίος* Herodoti esse eosdem populos, qui aliis frequenter auctoribus dicuntur *καρμαίοι*, & *καρμαῖοι*. gens ad fauceis sinus Persici nobilissima? quorum regio, Diodoro, Straboni, Plinio, Ptolemæo, & aliis *καρμανία*, Agatharchidi dicitur *Γερμανία*. fortassis corruptè, ex librariorum errore, pro *καρμανία* unde hodièque eadem regio incolis dicitur, antiquissimo vocabulo, *Kerman*. Sed quantum est discrimen inter *κ* & *γ* literas? Adeò planè exiguum, uti alteram pro alterâ usurpata in aliis quoque compluribus videamus vocabulis. Quapropter Carmanios, relicta patriâ sede, in eam, quam postea trans Rhenum ac Danubium adpellarunt *Germaniam*, transisse terram, temerè ne credas; quando in eadem regione, perpetuò, in hoc usque tempus, vocabulum gentis duravit. *GERMANIÆ* vocabulum peregrinum fuisse, ipsique Germanorum genti inusitatum, & posterioribus demum temporibus conditum; intra suo loco certissimis ostenderetur documentis. Proinde istud quoque argumentum vocabuli *Γερμανίοι*, pro origine gentis nostræ planè nihil facit.

Finieram de his; jamque ad alia proficiscebam, quum, ecce, vir quidam doctus occurrebat, qui non Germanos modò omnes, sed & Gallos atque Britannos ab unâ Cimbriarum natione primam traxisse originem, idque proprium omnium harum gentium ac vetustissimum fuisse nomen, pluribus argumentis demonstrare conatur. Hæc igitur opinio paullo diligentiore manu excutienda videntur. Josephus, antiq. Jud. lib. 1, cap. VI I, τὴν γὰρ γὰρ, inquit, οὐδ' ἔφ' Ἑλλήων Γαλάτας καλεῖσθαι, Γομαρεῖς ἢ ..... λεγοῦσθαι, Γομαρὸς ἐκλήσι. id est: *Quos nunc Græci Galatas vocant, ... Gomareses adpellatos, Gomerus condidit.* Hoc quamquam ad Asiaticos, ut sequenti capite patebit, Galatas pertineat; tamen nostri sæculi homines ad Europæos Gallos pertinaciter trahunt, firmareque id compluribus argumentis rationibusque laborant. Primùm quia in Germanorum gente (quam ejusdem fuisse generis cum Gallis ejusdemque originis ex hoc ipso conjiciunt) validissima olim atque nobilissima fuit natio *CIMBRI*; horum nomen à *Comaro*, sive *Gomero*, initio fuisse existimant *Gomari*, seu *Gomerai*; dein *Kimmerii*, & *Kimmeri*, tandem *Kimbr*: idque antiquum ac commune omnium simul Germanorum Gallorumque & Britannorum vocabulum. Hoc iterum duplici argumentatione fulciunt. primùm, quia, ubi nonnulli Græcorum Romanorumque scriptores nominarunt *Gallos*, alii earundem gentium auctores eosdem populos adpellarunt

runt *Cimbros*. tum, quia hodièque Britanniae populi, quos *Wallo*s vulgò Angli vocant, propriâ lingvâ dicuntur *Camero*, & *Kumeri*: quod antiquum illud, ac peculiare omnium Britannorum nomen esse iudicant; quod Græci dixere *κιμυριοι* & *κιμυροι*. Latini *Cimmerii*, & *Cimbri*. Primum argumentum quod attinet; nempe priscos scriptores eandem gentem modò Gallos, modò Cimbros nominasse: vehementer ego vereor uti satis probari queat. Falsum id esse, uti convincatur, exempla, quæ pro testimoniis produciuntur, introspicenda erunt. Primum est; ubi Cicero, in oratione de provinciis consularibus, *C. Marium influente in Italiam Gallorum copias repressisse* ait; historici omnes, Cimbros fuisse, contestantur. Hoc jam parum firmum, planèque irritum ego cenfeo. nam

10° quis veteris historiarum tam ignarus, qui nesciat, in hac Cimbrorum expeditione ex Galliâ in Italiam, præter Teutoonos idem Germanos, Cimbris in patriâ quondam conterminos, Gallorum quoque Helvetiorum nationes enumerari, *Tigurinos, Tugenos, & Ambro-nas*? quâ de re fusior infra clariorque suo loco erit sermo. Gallos igitur in dictâ oratione intellexit Cicero, ubi Gallos nominavit; non Cimbros Germanos. Gallos autem solos ex eo bello nominavit; quia de unis Gallis, sive de unâ Galliâ provinciâ in eâ oratione ei agebatur; quam C. Jul. Cæsari non adimendam s'vadet. idque patet ex sequentibus ejus verbis: *Nemo sapienter, inquit, de republicâ nostrâ cogitavit, jam inde à principio hujus imperii, quin Galliam maximè timendam huic imperio putaret. Sed propter vim, ac multitudinem gentium illarum, numquàm est antea cum omnibus dimicatum. vestimus semper lacesiti. nunc*

20° *denique est perfectum, ut imperii nostri, terrarumque illarum idem esset extremum.* Et paullo pòst: *Nihil est enim ultra illam altitudinem montium, usque ad oceanum, quod sit Italia pertimescendum.* Quod certè non, nisi de unâ Galliâ, intelligi potest. quidpe in Germaniam vix pedem posuerat Cæsar, Cætorum, quos Svevos ipse adpellat, adparatu perterritus cis Rhenum in Galliam refugiens. Rhætia verò ac Noricum, ab alterâ parte trans Alpeis proximæ regiones, sub Augusti demum principatu fuere tentatæ. Hoc igitur ex Ciceronis auctoritate adductum testimonium jam profus nullum fuerit. Alterum est ex Appiani fide. nam ubi reliqui scriptores omnes unâ voce ac mente Gallos fuisse consentiunt, qui Brenno duce Delphos Græciæ diripuerunt; Appianus, in Illyricis, Cimbros vocatos fuisse testatur, his verbis; *Celtæ, sive Galli, quos Cimbros vocant.* Primum, vox heic *Galli* non est

30° Appiani, sed interpretis cujusdam, qui eo glossematio vocem auctoris *Celtæ* explicare voluit: satis infeliciter atque ineptè; quum *Celtæ* non minùs Germanum, quàm Gallum, ut suprà ostensum, Græcis scriptoribus significet. Cimbri autem Germani unde in Brenni Galli fuerint exercitu ad Delphos, suo loco docebitur. Hoc igitur quoque argumentum erit inane. Tertium est, quia Lucanus percussorem, ad Marii cædem immissum, *Cimbrum* vocat, quem Livius & alii, Gallum fuisse, adfirmant. Hoc ita Plutarchus in Mario dissolvit: *Ἰππύδης ἢ Γαλάτης τὸ γὰρ Κ, ἢ Κίμβρο (ἀμφοτέρως γὰρ ἰσορροπῶν) λαβὼν ζίφ, ἐπισηλθεν αὐτῷ.* id est: *Eques Gallus natione, aut Cimber (utrumque enim traditur) accepto gladio ad eum ingressus est.* Quartum est; quia Plutarchus, in eodem Mario, Cimbros *Galloscythas* adpellat. Hoc manifestò falsum. nam Plutarchus non *Galloscythas*, sed *Celtoscythas* vocat exercitum ex Cimbris ac Scythis constatum. Id verò quò pertineat, jam antea dictum est.

40° Quintum argumentum est; quia grammaticum, quem in catalectis Virgilius perstringens Thucydidem Britannum vocat, Quintilianus, lib. VIII, cap. I I I, Cimbrum fuisse dicit. In vulgaris equidem exemplaribus legitur *Britannus*. at in aliis est *tyrannus*. Non Britannum, sed Germanum fuisse hunc Cimbrum, testatur, in Philippicarum XI, Cicero; quem Quintilianus prædicto loco citat. Atque hæc ferè sunt argumenta, sive testimonia ex veterum auctorum scriptis producta. quæ quum satis convulsâ sint; reliquum nunc illud, de hodiernâ Britannorum adpellatione, inspicere ne pigeat. Haud leve id quidem videri poterat. at quis præstiterit, vocabulum *Kumero*, sive *Kumeri* esse antiquum, & unâ cum ipsâ Britannorum gente conditum; non verò novum, & posterioribus demum sæculis inventum; postquam Walli isti, sive Kumeri, ab Anglis & Saxonibus in eas, quas nunc tenent, compulsi fuerunt fedeis; Romanis omni Britannia jam egressis. Etenim, quum c c c circiter per annos Romani insulam sub præsidii atque imperio tenuerint; mira admodum res fuerit, eos numquàm hoc nominis in eâ gente exaudivisse; aut, si exaudiverint, nusquàm in literarum monumentis reliquisse: quum interim haud semel de Cimbris Germanis, eorumque in peninsulâ sede, mentio exstet. Unum illud apud omnes commune est nomen *Britannorum*, sive *Britonum*. quod pulsa etiam eorum à Saxonibus Anglisque pars in Galliam unâ secum detulit; perpetuòque ad hanc usque diem retinuit. unde satis firmum est argumentum, unum hoc commune fuisse toti insulæ vocabulum; non verò illud

Cumeri. quam ego adpellationem ex novâ rerum mutatione, exterarumque nationum ex Germaniâ adventu, natam existimo. sic quidpe *Sicambrorum* Germanorum nomen, postquam in Galliam translata gens fuit, mutatum est in *Gugernorum* vocabulum: & eâdem ratione Cattorum pars *Sunici* dicti; *Atuatici*, *Bethasii*; *Eburones*, *Cæresi*, *Pæmani*, *Condruſi*, *Segni*, qui diu uno nomine *Germani* adpellabantur, postea *Tungri*. sic *Francorum* nomen ex *Chamavorum*, *Angriviorum*, *Tencterorum*, *Vîpiorum*, *Bructerorum*, & aliarum nationum adpellationibus exortum; ut infra, lib. II & III, in harum gentium explicatione patebit.

CAPUT IV.

Vnum *Aschenazem*, *Noachi* pronepotem, cum filiis suis atque nepotibus, omnem post terrarum inundationem obsedisse *CELTICAM*, id est, *Illyricum*, *Germaniam*, *Galliam*, *Hispāniam*, & *Britannicas insulas*; ex *Mosis*, scriptorum antiquissimi, deducitur monumentis. unde *CELTARVM* omnium pater, primusque conditor *Aschenazes*. 10

HALSAS Germanicæ gentis originationes hæcenus refutare pronum fuit. veram nunc ostendere, maximè arduum intelligo. Verùm tamen, ne quid prætermisillum videatur, quod ad institutum opus pertineat; dabo operam, summoque enitar studio ac diligentia, ut hic etiam locus, quantum in tantâ rerum remotissimarum obscuritate fieri potest, quammaximè pateat. 20

Auctor igitur noster, sub initium libri de Germanis, enarratis terræ Germaniæ limitibus; *Ipsos*, inquit, *Germanos indigenas crediderim, minimèque aliarum gentium adventibus & hospitiiis mixtos: quia nec terrâ olim, sed classibus advehebantur, qui mutare sedes querebant: & immensus ultra, utque sic dixerim, aversus oceanus raris ab orbe nostro navibus aditur. Quis porro, præter periculum horridi & ignoti maris, Asiâ, aut Africâ, aut Italiâ relicta, Germaniam peteret, informem terris, asperam cælo, tristem cultu, aspectuque, nisi si patria sit?* Quidam hæc, pro voce *aversus*, malunt legere *adversus*. malè sanè, ac parum scitè. nam *Plinius* quoque lib. IV, cap. XII, inter *Danubium & Hercynium saltum, campos & plana Iazyges Sarmatas, montes verò & saltus Dacos, aversa Bastarnas tenere* ait. & lib. VI, cap. XIII, *Hyrca-* 30 *num mare erumpere tradit Scythico oceano, in aversa Asia*; id est, in remota & extrema versus septemtriones. sed clariùs eodem libro, cap. XVI, de *Bactris* loquens: *Gens hæc obtinet aversa montis Paropamisi, ex adverso fontis Indi.* quâ significatione haud rarò vox ista apud auctores occurrit: quidquid alii contrâ commententur. Ceterùm auctor noster sacrorum scriptorum, quæ *ναρ ἰζοχλω Βιβλια* vocamus, ignarus, aut saltem incredulus, gentilem de humani generis origine habuit fidem, quâ suam cuique solo innatam gentem, antiquitate conspicuam, omnes opinabantur. quâ ratione etiam primum gentis Germanicæ conditorem terrâ editum credidisse videtur, unâ cum ipsis præcis Germanis; de quibus mox ita narrat: *Celebrant carminibus antiquis (quod unum apud illos memoria, & annalium genus est) Tuistonem deum, terrâ editum, & filium Mannum, originem gentis, conditoresque.* 40

Nos, qui sacros libros pro unicâ veritate agnoscimus, sanctamque Christianorum profite-mur religionem; primum unumque solum hominem in Asiâ à Deo conditum, atque ab hoc cunctos ceteros ortos mortaleis; quumque diluvio universi, exceptâ unâ exiguâ *Noachi* familiâ, delerentur; post diluvium ab *Noacho* ejusque filiis ac nepotibus ex eâdem Asiâ in omneis terrarum partibus iterum diffusos fuisse, haud ignoramus. proinde nostræ quoque gentis primos conditores ex eâdem profectos terrâ haud dubitamus. Primis etiam post diluvium sæculis profectos, conjicere vel inde licet, quòd asperos mores, ac duram vivendi horridamque rationem, antequam Asiâ in molliem luxuriamque, quâ postea infamis fuit, corrumperetur, unâ secum in Europam avexerint. Ac licet Asiæ austrina jam inde à principio rerum latiora fuerint, quàm Europæ plaga septemtrionalis: tamen initio tam 50 exulta non fuerunt, quàm postea; nec Germania suarum frugum minùs ferax, si æquè culta fuisset. Quapropter mirari auctorem nostrum minùs fas erat, aliquos mortaleis, Asiâ relicta, Germaniam petere voluisse, *informem terris, asperam cælo, tristem cultu aspectuque*. Meminisse oportebat, *Helvetios* quoque postmodum ac *Bojos*, *Celticas* ex *Galliâ Comatâ* genteis, *Rheno* trajecto, eandem petivisse Germaniam: non quia melior latiorque terra Germania, quàm Gallia; sed quia in hac hominum multitudo adeò exundabat, uti nativum solum, sedesque antiquæ alere omneis ampliùs nequirent. Eadem ratio antea gentium esse poterat Asiæ: cujus multitudo quum post diluvium ex-

cresce-